EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 15.12.2008
KOM(2008)862 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

Mot en enhetlig strategi för EU:s jordbruksforskningsagenda

{SEK(2008)3041}

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

Mot en enhetlig strategi för EU:s jordbruksforskningsagenda

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Ett nytt sammanhang för jordbruksforskningen i europa 4

1.1. Den rättsliga grunden för EU-åtgärder 4

1.2. Nya utmaningar för Europas jordbruk 4

1.3. Behovet av EU-åtgärder för en förnyad jordbruksforskningsagenda 5

2. SCAR-kommitténs styrande roll 6

2.1. Ett förnyat mandat 6

2.2. Mot gemensamma forskningsagendor 7

2.3. En process med framförhållning 8

2.4. Kartläggning av EU:s kapacitet 9

3. Viktiga insatser på vägen mot en enhetlig forskningsagenda för europa 10

3.1. Mot ett mer hållbart jordbruk globalt sett 10

3.2. Nya prioriterade områden för framtidens jordbruksforskningsagenda 10

3.3. Förbättrad produktion och spridning av kunskaper om jordbruk i Europa 12

3.4. Konsoliderad planering av gemensam forskning för bättre styrning av jordbrukets livsmedelsindustri i Europa 12

3.5. Att utveckla en mekanism för kontroll av framförhållningen 13

3.6. Europas ansvar i en globaliserad värld 14

1. ETT NYTT SAMMANHANG FÖR JORDBRUKSFORSKNINGEN I EUROPA

1.1. Den rättsliga grunden för EU-åtgärder

Enligt artikel 11 i rådets förordning (EEG) nr 1728/74 av den 27 juni 1974 ska kommissionen *”regelbundet överlämna en rapport om samordningen av jordbruksforskningen till Europaparlamentet och rådet”*. Rapportens syfte är att ge en översiktlig lägesrapport om jordbruksforskningen inom gemenskapen och ska ringa in strategiska åtgärder för *”en önskvärd framtida utveckling av medlemsstaternas jordbruksforskning i fråga om samordningen av denna forskning på gemenskapsnivå med avseende på målen för den gemensamma jordbrukspolitiken”*.

Genom artikel 7 i nämnda förordning inrättas Ständiga kommittén för jordbruksforskning (SCAR-kommittén), som består av företrädare för medlemsstaterna som har mandat att utfärda rekommendationer till kommissionen och medlemsstaterna om samordningen av jordbruksforskningen i Europa.

Innehållet i detta meddelande och det åtföljande dokumentet från kommissionens avdelningar är baserat på resultaten av de senaste fyra årens olika initiativ från SCAR-kommitténs sida i syfte att ringa in tendenser och behov inom denna sektor. Det grundar sig också på resultaten från projektet “EU-AGRI-MAPPING” som finansieras av Europeiska kommissionen och som har analyserat läget när det gäller jordbruks- och livsmedelsforskningen i Europa[1].

1.2. Nya utmaningar för Europas jordbruk

Den demografiska bilden av EU:s jordbruk håller på att förändras. Antalet jordbrukare minskar medan tillgången på mark förblir konstant. Jordbruksarbetarnas ålder ökar, och det finns inte många möjligheter till diversitet vid sidan av produktionen. Jordbruket fortsätter dock att ha en stor socioekonomisk betydelse och stor betydelse för miljön. Den kombinerade jordbruks- och livsmedelssektorn är fortfarande en central sysselsättnings- och välståndsskapande faktor (900 miljarder i omsättning, 20 miljoner anställda) och jordbruket är fortfarande en av de största markanvändarna och spelar en central roll för samhällsstrukturen i landsbygdsområdena.

När de mindre jordbruken övergår till att bli storskaliga kan de moderna jordbruksmetoderna, framför allt i EU12-länderna, komma att leda till ökad arbetslöshet och forskningen bör inte glömma de socioekonomiska problem som följer av detta.

Reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) fortsätter att vara en motor för förändring inom jordbruket. Sedan den första stora reformen 1992 har EU:s jordbruk tvingats söka hantera en ökande konkurrens mot bakgrund av de potentiellt negativa miljöeffekter som de moderna produktionsmetoderna medför. Jordbruket har också måst svara på en ökad oro och ett ökat medvetande hos konsumenterna när det gäller frågor som livsmedelssäkerhet och livsmedelskvalitet samt livsmedel till rimliga priser, och på senare tid även den ökande efterfrågan på hälsosammare kost.

Samtidigt som konsumenternas tillgång till livsmedel till rimliga priser förblir en viktig fråga, infördes genom Agenda 2000-reformen länken till en hållbar utveckling. Reformpaketet från

[1] www.agrifoodresearch.net/library

2003 bröt kopplingen mellan offentligt stöd och produktion, och införde i stället krav på att en rad tvärvillkor som överensstämmer med EU:s lagstiftning om jordbruksmetoder ska uppfyllas. Detta har lett till att marknadsorienteringen har kunnat förenas med miljönormer och andra produktionsnormer och har gjort dessa till avgörande faktorer för en hållbar framtid för EU:s jordbrukssektor.

Vidare har GJP:s andra pelare förskjutit tonvikten i EU:s policyinriktning mot landsbygdutvecklingen. Detta har lett till större möjligheter att inrikta stödet på vissa rent samhälleliga prioriteringar, som skyddet av miljön och en ökad livskvalitet på landsbygden samt en rad jordbruksprodukter som inte är varor, såsom tillgång till natur, rekreation, bevarande, skönhetsvärden, kulturarv och turism.

Under hela reformprocessen har EU:s livsmedels- och jordbrukssektor också förändrats på grund av yttre globala drivkrafter. Vi har sett efterfrågan på livsmedel öka på grund av en växande världsbefolkning, ökade ansträngningar att minska felnäringen och en ökad konsumtion av animalieprodukter knuten till det växande välståndet i tredjeländerna och en ökad internationell handel. EU är nu den största importören och exportören i världen och den långt största marknaden för utvecklingsländerna.

EU:s jordbruk står också inför ett brett spektrum av nya framtida problem som måste lösas, bland annat en fortsatt globalisering, minskad energiförsörjning, klimatförändringar, ohållbar konsumtion av naturresurser och den senaste tidens ökade livsmedelspriser[2].

1.3. Behovet av EU-åtgärder för en förnyad jordbruksforskningsagenda

Det är allmänt känt[3] att Europa behöver ett starkt jordbruksforskningsområde för att kunna hantera dessa frågor. Jordbruksforskningen bör tillhandahålla den kunskap som krävs för en grundlig förståelse av landsbygdsutvecklingen samt drivkrafterna och hindren för hållbarhet. Den bör också kunna erbjuda sådan ny teknik och innovation som jordbrukssektorn behöver för att kunna utvecklas.

Att ha ett vetenskapligt stöd bakom policyn, där resultat och expertutlåtanden från forskarsamhället spelar in, blir allt viktigare för det arbete som går ut på att identifiera de ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenserna av olika policyalternativ. Detta är i linje med kommissionens åtagande att skapa bättre lagstiftning och, framför allt, att erbjuda konsekvensanalyser av hög kvalitet.

Även om EU:s jordbruksforskning omfattar ett brett spektrum av vetenskapsgrenar och intressenter leder kravet på att uppfylla dessa samhälleliga önskningar ofta till att forskningen blir fragmenterad och dåligt samordnad. Investeringarna räcker inte till och det saknas kritisk massa. I många situationer finns det ingen medlemsstat som har tillräckliga resurser och kapacitet för att ensam kunna stå för den forskning och utarbeta den politik som behövs.

I Europa har det införts flera mekanismer (särskilt inom EU:s ramprogram) som stöder utvecklingen av ett alleuropeiskt samarbete mellan forskare. Ett ökat samarbete mellan

---

[2] ”Intensifiera forskningen och kunskapsutvecklingen på jordbruksområdet” är en av de åtgärder som föreslås av kommissionen i dess meddelande KOM(2008) 321 slutlig: ”De stigande livsmedelspriserna – Riktlinjer för EU:s agerande”.

[3] Ref. SCAR:s framförhållningsprocess; Rapport om världsutvecklingen, 2008; FN:s klimatförändringspanel (IPPC:s rapporter); Millenieutvärderingen av ekoystemen.

nationella forskningsprogram, särskilt i fråga om nationell finansiering, är en inneboende prioritering i arbetet för att skapa ett europeiskt forskningsområde (ERA). Här erbjuder ERA-NET[4] finansiering för nätverkande mellan nationella program, departement eller finansieringsorgan inom alla vetenskapliga områden.

Flera ERA-NET med relevans för jordbruksforskningen har startats, men Europeiska rådet kom i november 2004 överens om att samarbetet på det här området skulle vinna på en mer strukturerad strategi, och att SCAR-kommittén borde undersöka denna fråga ytterligare.

Här går det nyligen framtagna konceptet gemensam programplanering[5] ett steg längre än ERA-NET. Det leder till ett direkt samarbete mellan medlemsstaternas offentliga program för att definiera gemensamma visioner och strategiska forskningsagendor, och hjälper dem att förena sina resurser för att tackla vissa frågor tillsammans. Vissa av dagens stora samhällsproblem i Europa som är knutna t.ex. till klimatförändringarna, energikrisen eller livsmedelsförsörjningen skulle ha särskilt mycket att vinna på att det finns en kritisk massa av offentlig forskning, vilket också konstateras i slutsatserna från det informella rådsmötet (konkurrens) i Versailles den 17–18 juli 2008.

SCAR-kommittén nämndes som ett gott exempel på en möjlig nätverksstruktur för alla nya processer för gemensam programplanering.

2. SCAR-KOMMITTÉNS STYRANDE ROLL

2.1. Ett förnyat mandat

Efter ha varit vilande i flera år fick Ständiga kommittén för jordbruksforskning år 2005 förnyat mandat av rådet att spela en framträdande roll i samordningen av jordbruksforskningen i Europa. Den nya SCAR-kommittén består av de 27 medlemsstaterna och av företrädare för kandidatländerna och de associerade länderna som deltar som observatörer.

Den arbetar för en bredare och mer aktualiserad definition av begreppet jordbruksforskning och försöker se förbi den smala forskning som endast rör produktionen mot ett större sammanhang, det så kallade ”från jord till bord”-konceptet. Härvid lägger den tonvikten vid forskning för ett hållbart jordbruk, där även produktion för annan användning än som livsmedel, den biologiska mångfalden, skogsbruket och landsbygdsutvecklingen ingår. SCAR-kommittén kommer att behandla viktiga frågor inom ramen för konceptet en europeisk kunskapsbaserad bioekonomi[6]. utifrån en helhetssyn Här ingår djurhälsa och djurskydd, zoonoser, konsument- och hälsofrågor som rör kvalitet, trygghet[7] och säkerhet vad avser livsmedelsproduktion och livsmedelsförsörjning. Vidare ingår frågor som rör konsumentförtroende och konsumentmönster när det gäller livsmedel, kost, återförsäljning och marknader, eftersom dessa har betydelse för livsmedelsforskningen, samt frågor som rör

---

4 Artikel 169 i EG-fördraget gör det möjligt för gemenskapen att delta i forskningsprogram som drivs gemensamt av flera medlemsstater och avser ämnesområden med hög politisk synlighet och relevans.

5 ”På väg mot en gemensam programplanering av forskning”, KOM(2008) 468 slutlig, 15.7.2008.

6 Här ingår inte forskning om fiske och vattenbruk, eftersom denna sektor har sina egna etablerade samordningsmekanismer, på EU-nivå och internationellt.

7 Med full hänsyn till andra organs mandat, t.ex. European Food Standards Agency och dess egna kommittéer.

utvecklingen på områden som är nya för jordbruket och som inte är baserade på livsmedelsproduktion.

Vid det informella mötet i jordbruksrådet (Krems, den 28-30 maj 2006)[8] utfärdade jordbruksministrarna rekommendationen att Ständiga kommittén för jordbruksforskning inom ramen för Lissabonstrategin ”skulle uppmana medlemsstaterna att ta med frågor som rör rådgivningstjänster, utbildning, fortbildning och innovation i sina diskussioner”. Detta överensstämmer med kraven på att forskningsresultaten verkligen måste kunna komma till praktisk nytta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, som nu är i färd med att förändras.

I det sammanhanget har SCAR-kommittén fått till stånd samordningsåtgärder på en rad fronter i syfte att bidra väsentligt till alla forskningsområden inom den europeiska kunskapsbaserade ekonomin och bygga ett europeiskt forskningsområde för jordbruk.

2.2. Mot gemensamma forskningsagendor

Med utgångspunkt i den studie av samordningen av jordbruksforskningen på EU-nivå som genomfördes under det nederländska ordförandeskapet 2004[9], har SCAR-kommittén använt sig av en strukturerad metod för prioritering av de ämnen som ska bli föremål för vidare samarbete. Detta skedde genom tillsättning av ett antal samarbetsgrupper för medlemsstater/associerade stater.

Tillsättningen av samarbetsgrupperna är ett mer flexibelt och ett mindre formellt alternativ till ERA-NET, men med samma syfte: att stimulera och ytterst öka forskningssamarbetet mellan forskningsfinansiärer och de programansvariga på viktiga forskningsområden. Sedan 2005 har det inrättats fjorton samarbetsgrupper i olika europeiska länder, som deltar frivilligt och som agerar på grundval av en princip om ”variabel geometri” för att definiera, utarbeta och

---

8 Ordförandeskapets slutsatser, 16 juni 2006.

9 *Towards cooperation between research funders and programme managers in the domain of Agriculture, Food, Rural Development and Fisheries in the European Union* – rapport utarbetad för det nederländska ministeriet för jordbruk, natur och livsmedelskvalitet.

genomföra gemensamma forskningsagendor baserat på en gemensam vision om hur man bör gå tillväga för att hantera de viktigaste utmaningarna på området jordbruksforskning.

Samarbetsgrupperna arbetar på liknande sätt i fråga om ERA-NET, då de följer samma stegvisa strategi. Man fokuserar på informationsutbyte i de tidigare stadierna, försöker ringa in luckor i forskningen och de prioriterade samarbetsområdena och när så är lämpligt inleder man gemensam verksamhet och/eller gemensamma ansökningsomgångar.

Det var dynamiken och engagemanget hos flera samarbetsgrupper som beredde vägen för deltagandet i sjunde ramprogrammets ERA-NET, då fem samarbetsgrupper meddelade sin avsikt att delta i den första ansökningsomgången (se tabellen nedan).

Samarbetsgrupp - namn	Samordnare	SCAR-länder
IKT och robotteknik inom jordbruks-/livsmedelsindustrin=> ERA-NET-förslaget ”ICT-AGRI”	Danmark	11
Förnybara råvaror och deras tillämpning inom icke-livsmedelsindustrin	Tyskland	18
Hållbar boskapsskötsel på gräsmarker	Irland	21
Relevanta frågor inom Medelhavsjordbruket => Blev ett ERA-NET: ”ARIMNet”	Italien/Frankrike	13
Jordbruk och hållbar utveckling => ERA-NET-förslaget ”RURAGRI”	Frankrike	11
Djurhälsa => Blev ett ERA-NET: ”EMIDA” Djurskydd har startat som en samarbetsgrupp	Förenade kungariket	21
Avancerad teknik för klimatkontroll i växthus och djurstallar	Israel	14
Anpassningen av vår kost till utvecklingen på miljöområdet	Frankrike	10
Ekologi med avseende på en hållbar förvaltning av ekosystem och naturresurser	Frankrike	8
Utveckling av hållbart jordbruk i Östersjöområdet	Polen	8
Gemensam forskningsagenda för EU:s landsbygdspolitik=> ERA-NET-förslaget ”RURAGRI”	Sverige/Nederländerna	7
Klimatförändringarna och jordbruket	Spanien	22
Jordbruk och energi	Tyskland	21
Gemensam infrastruktur på området jordbruksforskning	Frankrike	15

2.3. En process med framförhållning

SCAR-kommittén har inlett en framförhållningsprocess i syfte att formulera alternativa scenarier för jordbruket i Europa de kommande 20 åren. Detta arbete kommer sedan att ligga till grund för hur den jordbruksrelaterade forskningen i Europa ska prioriteras på medellång till lång sikt. Processen uppmuntrades starkt av jordbruksministrarna vid det informella rådsmötet i Krems (28–30 maj 2006).

Därför har Europeiska kommissionen tillsatt en expertgrupp för framförhållning som ska samla och analysera den information om framtiden som finns i nationella, regionala och

internationella undersökningar, med avseende på åtta viktiga faktorer[10]. De kommer att använda informationen för att formulera framtida scenarier[11] och göra en inledande bedömning av det europeiska jordbrukets behov vad gäller forskning och teknisk utveckling.

Expertgruppens rapporter spreds bland relevanta intressenter och diskuterades, tillsammans med andra framförhållningsprocesser, vid det seminarium på temat långsiktiga prioriteringar för Europas jordbruksforskning inför framtiden (*Foresight to Set Long-Term European Agricultural Research Priorities*) som hölls i Stockholm den 29–30 mars 2007. Seminariet förde samman experter på hög nivå och intressenter som reflekterade över de forskningsbehov som kommer att blir följden av framförhållningsanalysen.

De åsikter som uttrycktes och de slutsatser som drogs vid seminariet fick sedan, tillsammans med expertgruppens rapporter och ytterligare samråd med intressenter, ligga till grund för en större internationell konferens om de framtida utmaningarna för jordbruksforskningen i Europa (*Towards future challenges of Agricultural research in Europe)* den 27–27 juni 2007[12]. Konferensen blev ett viktigt framsteg när det gäller att upprätta en plattform för diskussioner om framförhållningen med avseende på de långsiktiga forskningsbehoven inom Europas jordbruk.

Vid utarbetande av föreliggande meddelande användes i hög grad slutsatserna från konferensen om möjliga åtgärder för att skapa en sammanhållen forskningsagenda för Europa (kapitel 3).

2.4. Kartläggning av EU:s kapacitet

SCAR-kommittén är också inblandad i kartläggningen av EU:s kapacitet när det gäller jordbruksforskning. Detta sker via projektet "EU-AGRI-MAPPING" som finansieras av kommissionen. Projektet har analyserat läget när det gäller jordbruks- och livsmedelsforskningen i Europa och har identifierat trender och behov på området. Projektet erbjuder centrala siffror/statistiska uppgifter om hur jordbruksforskningen organiseras nationellt och en övergripande bild av utvecklingen inom jordbruksforskningen i EU. På detta sätt har det kunnat bidra till en utvärdering av vilken utveckling inom jordbruksforskningen som är önskvärd i medlemsstaterna respektive de associerade staterna, samt hur mekanismerna bör utvecklas för en förbättrad samordning på EU-nivå.

Forskningsinfrastrukturer ansågs vara en prioriterad fråga inom ramen för SCAR-kommitténs strategiska diskussioner. Under 2005 skickade SCAR-kommittén ett meddelande till ESFRI (Europeiska strategiska forumet för forskningsinfrastruktur) om mycket stora infrastrukturer av relevans för jordbruket[13]. Detta var ett försök att höja profilen för jordbruksforskningsinfrastrukturen i ESFRI:s diskussioner och ge exempel[14] på de stora forskningsanläggningar som kan komma att behövas på detta område.

---

10 Klimatförändringar, miljö, ekonomi och handel, energi, samhällsförändringar, vetenskap och teknik, landsbygdsekonomi och hälsa.

11 Störningsscenarier: Klimatchock, energikris, livsmedelskris, samarbete med naturen.

12 http://ec.europa.eu/research/conferences/2007/scar/report_en.htm

13 SCAR-kommitténs meddelande till ESFRI, "Research infrastructures required in the field of agricultural research", 31 augusti 2005.

14 Genetiska och biologiska resurscentra med samlingar för forskning i växt- och djursjukdomar - observationscentra för jordbruk, skogsbruk och miljö - centra för forskning i nutrition – avancerade integrerade experimentanläggningar för infektionssjukdomar.

Förutom forskningsinfrastruktur i stor skala har SCAR-kommittén framhållit det omfattande behovet av nätverk mellan distribuerade anläggningar och kompetenskluster, och av en effektiv förvaltning. En ny samarbetsgrupp håller därför på att tillsättas. Den ska verka på området ”gemensam infrastruktur för Europas jordbruks- och livsmedelsforskning”, och har till uppgift att identifiera framtida behov och utarbeta nya styrelsemodeller för en effektiv gemensam infrastruktur i Europeisk skala.

Slutligen kommer det att finnas en webbplats med en fullständigt och regelbundet aktualiserad bild av det nationella systemet för jordbruksforskning i samtliga SCAR-länder[15].

3. VIKTIGA INSATSER PÅ VÄGEN MOT EN ENHETLIG FORSKNINGSAGENDA FÖR EUROPA

3.1. Mot ett mer hållbart jordbruk globalt sett

I kommissionens meddelande om gemensam programplanering av forskning utpekades inga särskilda områden för denna verksamhet, men ämnena livsmedelstrygghet och livsmedelsproduktion användes som exempel vid det informella Versailles-mötet. Detta beror på att det blir allt tydligare att en hållbar förvaltning och en hållbar användning av biologiska resurser är stora samhällsfrågor som involverar en rad utmaningar på olika områden, bland annat klimatförändringar, miljöförstöring, konsumentkrav och global stabilitet, och som alla är knutna till varandra.

Vi riskerar att inom en snar framtid överskrida vissa kritiska trösklar, vilket kommer att få långtgående konsekvenser för alla ekosystem och därmed också för jordbruket och livsmedelstryggheten. FN:s klimatpanel (IPCC) förväntar sig till exempel att jordbruksproduktionen i Afrika kommer att ha minskat med 50 % år 2030, med allvarliga konsekvenser inte bara för livsmedelstryggheten och för sårbara områden, men även för den globala säkerheten. Stigande priser på fossila bränslen kommer på längre sikt att driva upp livsmedelspriserna, eftersom samtliga produktionsfaser, bearbetning och distribution i hög grad är oljeberoende. Odlingen av bränslegrödor och andra industriråvaror och den produktionsomställning som är förbunden med detta kan få allvarliga konsekvenser. Dessutom kommer befolkningstillväxt och förändrade kostvanor i de framväxande ekonomierna att kräva ökad livsmedelsproduktion, med alla de risker för allvarliga miljökonsekvenser som uppstår om de system som används inte är hållbara.

Det finns alltså ett motsvarande och akut behov av att tillägna sig mycket bättre kunskaper om drivkrafterna bakom dessa processer, i syfte att mildra de negativa effekterna av klimatförändringarna och bevara de krympande basresurserna jord, vatten och biologisk mångfald. För en sådan strategi kommer det att krävas tillräcklig forskningskapacitet, tekniköverföring och tvärvetenskapligt kunnande från en rad områden av ekonomiskt, socialt och ekologiskt intresse.

3.2. Nya prioriterade områden för framtidens jordbruksforskningsagenda

De nya utmaningar som är på frammarsch kräver välriktade reaktioner. Därför bör den framtida jordbruksforskningsagendan omfatta relevanta prioriterade forskningsområden.

---

[15] http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/index_en.cfm

I SCAR-kommitténs framförhållningsprocess och slutsatserna från konferensen i juni 2007 framhålls en rad ämnesområden som särskilt betydelsefulla, t.ex. biologisk mångfald, ekologiskt jordbruk, livsmedelstrygghet, global livsmedelssäkerhet, integrering av miljöteknik, bioteknik, framväxande djursjukdomar samt nya växtparasiter- och sjukdomar. Det påpekades dessutom att växelverkan mellan jordbruk, klimatförändring och energi är en stor samhällsfråga som borde få en mycket mer framträdande plats i en framtida forskningsagenda, oavsett område.

Detta fick kraftigt stöd i Europeiska rådet av den 20 juni 2008, som i sina slutsatser[16] framhöll att *det är viktigt att fortsätta med innovationer, forskning och utveckling inom jordbruksproduktionen, särskilt i syfte att öka energieffektiviteten och produktivitetstillväxten samt förmågan till anpassning till klimatförändringarna.*

- ***Klimatförändringar*** är ett av de största hoten mot en hållbar utveckling och med tanke på deras negativa påverkan på den globala ekonomin, hälsan och den sociala välfärden, är den också en av de viktigaste miljöfrågorna. Klimatförändringarna kan påverka skördarna, djurskötseln och djuruppfödningen samt produktionens lokalisering. De kan också få stora konsekvenser för jordbruksinkomsterna, markanvändningen och landsbygdekonomin i vissa delar av Europa. Klimatförändringarnas risker tas för närvarande aktivt upp inom ramen för GJP:s hälsokontroll, och de har också blivit en fråga för nationella forskningsprogram i Europa. I dessa program försöker man finna bättre jordbruksmetoder som kan hjälpa jordbrukssektorn att anpassa sig till och mildra klimatförändringarnas effekter för jordbruket. Här har det också betonats att jordbruksförvaltningen är en väldigt komplicerad fråga och att en fortsatt forskning kring metoder för markskötsel kan vara mycket betydande när det gäller att underhålla eller höja halten av organiskt material i jorden i hela EU. Det organiska materialet i jorden spelar en avgörande roll för kolcykeln, men även för att underhålla jordens bördighet, förbättra jordmånens struktur och öka dess förmåga att binda vatten, vilket i sin tur bidrar till motståndskraft mot olika klimatpåfrestningar. I kommissionens grönbok *Anpassning till klimatförändringar i Europa – tänkbara EU-åtgärder* anges att en anpassningspolitik är på framväxt i nästan alla medlemsstater, och att det är viktigt att utbyta forskningsresultat och erfarenheter från tidiga anpassningsåtgärder.

- ***Energi***: I en värld där vatten- och jordresurserna minskar och en ökande markförstöring och temperatur försämrar jordens produktivitet, finns det en växande global efterfrågan på livsmedel och alternativa energikällor som biomassa. Dessa utmaningar kräver att det utvecklas ny jordbruksteknik och att energi- och jordbrukspolitiken anpassas. För detta behövs det lämpliga stödåtgärder för forskning om växelverkan mellan jordbruk och energi. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt den inverkan som produktionen av biobränslen och biomassa har på vattenkvaliteten, det organiska materialet i jorden och den biologiska mångfalden.

Faktum är att klimatförändringar och energifrågor i förhållande till jordbruket utpekades som prioriterade områden i framförhållningsprocessen, och SCAR-kommittén erkände att det finns omfattande luckor i samarbetet på EU-nivå. För närvarande håller två nya samordningsgrupper med ansvar för dessa frågor på att tillsättas och varje grupp omfattar mer än 20 länder i Europa. Den första gruppen kommer att utreda hur klimatförändringarna påverkar jordbruket och hur jordbruket på bästa sätt kan anpassas till och mildra effekterna av

[16] Ordförandeskapets slutsatser (nr 28) – Europeiska rådet, 20 juni 2008.

dessa förändringar. Den andra gruppen kommer att arbeta med växelverkan mellan jordbruk och energi ur ett brett helhetsperspektiv som sträcker sig från de nya vetenskapliga och tekniska utmaningarna för produktionen av biomassa och bioenergi till de industriella, ekologiska och socioekonomiska verkningarna samt konsekvenserna för landsbygdsdimensionen.

3.3. Förbättrad produktion och spridning av kunskaper om jordbruk i Europa

De utmaningar som jordbrukets livsmedelsindustri och landsbygdssektorn i Europa står inför kräver en översyn av kopplingen mellan kunskapsproduktionen och användandet av denna för att främja innovation. Detta framgår också tydligt av framförhållningsprocessen och konferensen i juni 2007.

Forskningen skulle kunna få en starkare roll om olika aktörer (jordbrukare, forskare, rådgivande instanser, konsumenter, den privata sektorn, civilsamhället, politiska beslutsfattare) kunde involveras bättre när dagordningen utarbetas, och kunde bli en del av forskningsprocessen genom åtgärder som t.ex. innovationsnätverk. Samtidigt måste jordbruksforskningen bli mer innovativ och hitta sätt att locka de ”bästa” inom vetenskap och teknik till sektorn.

Vid seminariet *Strengthening the links between knowledge and innovation in Europe* i Angers den 6–7 oktober 2008 gavs tillfälle att identifiera de viktigaste delarna i ett europeiskt kunskapssystem för jordbruket. Vid seminariet tittade man på hur länkarna mellan kunskap och innovation är organiserade i Europa, man analyserade motiven och argumenten för en sådan organisering, och såg på hur delade erfarenheter av större reformer i flera europeiska länder kan leda till bästa praxis.

Kommissionen har för avsikt att använda SCAR-kommittén för att kartlägga kunskapsstrukturer på jordbruksområdet i varje medlemsstat, med syfte att i ett senare skede upprätta en samordningsgrupp på området.

I detta sammanhang är det europeiska nätverk för landsbygdsutveckling som inrättats i enlighet med artikel 67 i rådets förordning (EG) nr 1698/2005 ett lämpligt forum för behandling av tekniköverföring, som en del av det förbättrade genomförandet av program för landsbygdsutveckling. Kommissionen utreder för närvarande hur ”forskning och innovation” ska kunna tas upp på nätverkets dagordning, bl.a. under ett seminarium 2009 där innovation för nya miljöutmaningar är ett ämne som ska behandlas.

Eftersom olika typer av rådgivningstjänster troligen kommer att få en viktig roll i utvecklingen av framtida europeiska kunskapssystem för jordbruket kommer kommissionen att ta hänsyn till SCAR-kommitténs resultat i sin rapport om jordbruksrådgivning, som ska läggas fram för rådet senast 2010.

3.4. Konsoliderad planering av gemensam forskning för bättre styrning av jordbrukets livsmedelsindustri i Europa

Mot bakgrund av ERA-NET har medlemsstaterna börjat ompröva angreppssätt som tidigare varit enbart nationellt fokuserade, för att istället inrikta sig på nya gränsöverskridande utmaningar inom alla forskningsområden. I kommissionens meddelande ”På väg mot en gemensam programplanering av forskning” förutses dessutom ny stimulans för ett mer

strategiskt synsätt på samordning och samarbete vid planeringen av offentlig forskning inom det europeiska forskningsområdet.

Rådet överväger för närvarande detta nya angreppssätt och kommer att fatta beslut om förfarandet för identifiering av de forskningsområden som är lämpade för framtida initiativ för gemensam programplanering. I detta avseende nämnde rådet (konkurrens) vid mötet i Versailles den 17 juli 2008 livsmedel och jordbruk som en av de fyra största utmaningarna för samhället idag.

SCAR-kommittén har i själva verket visat sig vara referensramen för ett mer samordnat tillvägagångssätt vid planering av offentlig jordbruksforskning, och nämndes också som en viktig aktör i nya förfaranden förknippade med den gemensamma planeringen.

Utvecklingen av effektiv och samordnad långsiktig planering inom jordbruksforskningen bör baseras på en sammanhängande strategi och organisatorisk ram som gör det möjligt att regelbundet samråda med alla forskningsaktörer som en del av Ljubljanaprocessen för styrning av det europeiska forskningsområdet.

I enlighet med detta skulle SCAR-kommitténs strategiska roll kunna stärkas ytterligare så att det kan bli det strategiska tillsynsorgan som övervakar de olika jordbruksrelaterade insatser som vidtas av de europeiska organen för offentlig forskning. Det skulle också kunna underlätta dialogen med inblandade intressenter i teknikplattformarna som deltar i arbetet med att ta fram gemensamma visioner och strategiska dagordningar inom liknande forskningsområden.

3.5. Att utveckla en mekanism för kontroll av framförhållningen

Långsiktiga forskningsagendor baserade på gemensamma visioner och mål måste utvecklas genom en strategisk kombination av analytiska verktyg som t.ex. framtidsstudier, gemensam expertis och kartläggning av forskningskapacitet. De bör också mynna ut i faktabaserade resultat som kan tjäna som vägledning för jordbruksforskningspolitiken.

Erfarenheterna från SCAR-kommitténs framförhållningsprocess visar att det är viktigt med ett system för tidig varning och att ett sådant system behövs. Med hjälp av ett sådant ska beslutsfattare och forskare klart kunna föregripa utmaningar och problem som vi kan komma att ställas inför under de kommande åren, och föreslå sätt att lösa dem på.

Denna mekanism vidareutvecklas för närvarande i syfte att kontrollera lämpligheten och validiteten hos redan gjorda och kommande framtidsstudier. Den kommer även att ge tillgång till en systematisk metod för kartläggning av potentiella hot, gynnsamma tillfällen och troliga framtida utvecklingsmöjligheter av betydelse, och hur dessa kan påverka agendan för det europeiska forskningsområdet. Den kommer också att belysa konsekvenserna av sådana utvecklingsmöjligheter för den framtida inriktningen på forskningspolitiken på europeisk nivå och medlemsstatsnivå.

Mekanismen befinner sig för närvarande i en uppbyggnadsfas, på försök, efter att en expertgrupp bildats. Gruppen består av konsulter med uppgift att uppdatera den första framtidsstudien och definiera indikatorer och kriterier som kan ligga till grund för den regelbundna översynen av utmaningar och mål på lång sikt.

3.6. Europas ansvar i en globaliserad värld

I en värld vars befolkning förväntas uppgå till runt 9 miljarder 2050, och som blir allt mer ekonomiskt integrerad och påverkad av klimatförändringar och miljöförstöring, blir hållbarhet inom jordbruket en fråga som både kommer att få direkta effekter (t.ex. genom matpriser) och indirekta effekter (t.ex. genom migration) i EU liksom i alla andra regioner i världen. I framtiden kommer hållbarheten inom jordbruket i Europa och i utvecklingsländer och tillväxtekonomier att till stor del bero på hur stabila nyckelresurser som jordbruksmark, vatten och fungerande ekosystem är. Den europeiska forskningen är både kapabel och skyldig att bidra till ökad förståelse för det komplicerade samspelet mellan de faktorer som är inblandade.

En annan viktig drivkraft bakom den ökande konvergensen inom jordbruksforskningen, både i utvecklingsländer och tillväxtekonomier och i Europa, är den ökande betydelsen av forskningsområden där det inte längre finns någon vetenskapligt grundad skillnad mellan nord och syd. Det är mot denna bakgrund som en bättre integrerad europeisk jordbruksforskningspolitik, som även inbegriper internationellt samarbete, måste byggas, och främjas av kommissionen.

Därför måste synergierna mellan olika politikområden inom jordbruksforskningen stärkas, både inom och utanför Europa, i enlighet med kommissionens meddelande om en strategisk europeisk ram för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete[17]. Det är framför allt synergierna mellan EU:s och medlemsstaternas forskningspolitik å ena sidan, och den externa politiken som t.ex. utvecklingsstöd och grannskapspolitik å den andra, som måste förstärkas. Dessutom bör Europa inta en ledande roll när det gäller att bidra till utformningen av en global FoU-dagordning för jordbruket. Detta bör göras i samarbete med internationella organisationer (FN-organ, Världsbanken, OECD, G8), multilaterala organisationer (Afrikanska unionen, ASEAN, Mercosur), och organ som är engagerade inom global jordbruksforskning, t.ex. GFAR[18] och CGIAR[19].

I detta sammanhang skulle SCAR-kommitténs internationella mandat och ledande roll kunna stärkas ytterligare med bidrag från dels det europeiska initiativet till jordbruksforskning för utveckling[20] (EIARD), som bör stärka sin roll som samordnare av kommissionens och medlemsstaternas stöd till jordbruksforskning inriktad på behoven hos utvecklingsländer och tillväxtekonomier, dels pågående ERA-NET som t.ex. *ERA-ARD*.

---

17 KOM(2008) 588 slutlig, 24.9.2008.

18 *Global Forum on Agricultural Research*.

19 *Consultative Group on International Agricultural Research*.

20 KOM(97) 126 om det europeiska initiativet till jordbruksforskning för utveckling (EIARD).